

Lokva u Saborskom

Prvenstveni cilj ovoga članka je sačuvati Lokvu od zaborava (slično članku o Skradi) a, ako to bude izvedivo, stvoriti uvjete za obnovu Lokve u obliku jezera.

Akvatorija Lokve bila je na katastarskoj čestici 1560 (1990 m²) dok su prilazni putevi zauzimali čestice 1561 (prema crkvi) i 1562 (prema Varošu). Ranije su te čestice vođene kao općenarodna imovina a sada je na njih uknjižena općina Saborsko.

Dakle, Lokva je bila na prostoru koji se proteže između Ograja i Šanca te njiva katastarski knjiženih kao Tuk i Ograda. U sadašnjem razdoblju na djelu nekadašnje akvatorije rastu trave i šaševi, povezani s vlažnim tlima, pa se po njima može rekonstruirati lokacija (sl. 1).

Sl. 1. Ucrtana lokacija Lokve

Izvor: podloga fotografiji saborsko.net

Kada je nastala Lokva teško je ustanoviti. U prošlosti bila je glavni izvor vodoopskrbe te je gotovo sigurno da je barem jednako stara kao i samo naselje (oko sedam stotina godina).

Hidrogeološki preduvjeti za nastanak Lokve bili su prirodna depresija zasvođena sekundarnom glinom, te povoljno površinsko i podzemno pritjecanje vode. Do danas svi su hidrogeološki činitelji nestali izuzev nešto gline, uz istočni rub Lokve. Preostala glina do te je mjere plastična te je za pretpostaviti da je nekada služila kao sirovina za izradu lončarske robe (sl.2).

Sl. 2. Ostaci gline uz rubove Lokve

Izvor: osobno

Pritjecanje vode Lokvi usmjeravali su slojevitost i nagibi terena a prevladavajući način pritjecanja nije bio uvijek isti. Na režim pritjecanja i hod vodostaja utjecao je intenzitet padalina i njihova čestina. Pritjecanje postani ravnomjerno, a vodostanje Lokve dugo vremena jednako, nakon visokih snjegova koji postupno kopni. Bujično pritjecanje pojavljuj se nakon pljuska a voda teći jarugama i brazdama prema Lokvi. Pritjecanje jarugama s ceste donosilo je dosta taloga, pogotovo dok je bio makadamski kolnik.

Na fizička i kemijska svojstva vode osobito je utjecalo podzemno pritjecanje. Izvorčići uz rub Lokve, koji su se hranili iz vodonosnika okrenutih prema crkvenom dvoru, bili su vidljivi u mokrome dijelu godine. Izvori su imali ravnomjernu temperaturu vode tijekom godine. Zbog toga na Lokvi zimi budi nešto tanji led nego na ostalim lokvama a ljeti voda ne budi pretopla. Unatoč pritjecanju miješanje vode u Lokvi bilo je usporeno. Zbog toga je postojala i razlika u čistoći vode a o tome je ovisio i način korištenja. Vodu do ceste zamuti blago koje se tamo napajaj a voda uz suprotnu obalu ostani čista. U toj čišćoj vodi peri se odjeća ili se voda uzimaj za ostale potrebe u domaćinstvima. Najčišća voda prostiri se uz izvore prema Ograjama pa se na tome mjestu pojedinci i kupaj.

Donekle dinamičnije miješanje vode postani za olujne bure koja se spuštaj sa Sivnika. Tada se na Lokvi stvaraj miješajući mikro valovi koje bura nanosi prema cesti.

Zimi se Lokva zamrzni. Tada se rasijecaj led da se dođe do vode. Komadi leda se obično izgrabi te se otapaj uz obalu.

Prilikom napunjenosti vodom, dužina Lokve prema Šancu bila je 56 metara a širina, okomita na cestu, 30 metara. Korito Lokve bilo je asimetrično. Od obale koja je prema cesti, dubina je postupno rasla. Uz istočnu obalu najveća dubina bila je oko pet metara.

Za maksimalnog vodostaja voda se prelijevaj prema Tuku i tada se stvori znatno šira vodna mreža . Unatoč velikoj potrošnji vode Lokva je rijetko presušivala.

Lokva je predstavljala stanište za pojedine vrste biljaka i životni prostor (ekosustav) brojnih životinjskih vrsta.

Iz Lokve je raslo karakteristično vodeno i močvarno bilje. Krugovi iz kojih su izrastali slijedili su konfiguraciju korita Lokve. Bilja nije bilo tamo gdje se napajaj stoka i gdje sunčeva svjetlost nije dospijevala do dna zbog dubine. Od vodenog bilja najviše je bilo lokvanja a močvarnog šaševa i močvarne metvice. Zbog utjecaja vlage na kloroplast to je bilje imalo zagasito zelenu boju.

Lokva je bila stjecište vodozemaca, kukaca, šišmiša i ptica a u Lokvi su se znale noću napajati i krupne zvijeri. Obličnje stanovništvo pogotovo pamti zelenu žabu koja se u vrijeme razmnožavanja bučno glasa (krekeće).

Prema tipovima vodnih tijela, koja se koriste u diobi voda stajaćica, moglo bi se zaključiti da Lokva u Saborskom nije bila obična lokva nego je činila prijelaz iz lokve u jezero.

U razdoblju bogatog stočarstva i tradicionalnog privređivanja Lokva je bila prevažan gospodarski resurs kojim se odgovorno gospodarilo. Dugo vremena postojao je skup običaja (običajno pravo) kojim je rješavana raspodjela vode i čišćenje mulja. Posljednje temeljito čišćenje bilo je sedamdeseti godina prošlog stoljeća.

Tih sedamdesetih godina počinje se mijenjati vodni režim Lokve. To se vrijeme podudara sa snažnim promjenama povezanim s emigracijom stanovništva i prelazom na nove lakše oblike privređivanja. Donekle voda je približena potrošačima jer je u Saborskom podignuto nekoliko javnih izljeva zajedno s koritima za napajanje stoke. Izgrađene su i brojne šterne.

Promjene u načinu života dovele su do pada broja grla stoke a time i potrebe za Lokvom. Lokva je postupno počela gubiti vodu i procjeđivanjem. U razdoblju napajanja pukotine u koritu Lokve nisu postojale jer su u njih goveda papcima naguravala glinu i tako su brtvila dno. Unos sedimenata i oplićavanje Lokve potaknuli su rast bilja i obrastanje akvatorije.

Proces zamuljivanja ubrzalo je deponiranje otpada i ispiranje novih sedimenata do te mjere da je do početka ovoga stoljeća Lokva gotovo potpuno iščezla.

Lokva, kakva je bila, pamtljiva je kao estetski element krajobraza i važno kulturno dobro. Ona nije nagrdjivala prostor.

Neke od lokava u Hrvatskoj i Sloveniji, koje su imale sličnu sudbinu kao i Lokva u Saborskom, već su obnovljene iz sredstava europskih fondova. Zahtjeve prema fondovima olakšavala je Ramsarska konvencija, koja sprečava nestanak i uništavanje močvarnih staništa.

U novoj ulozi te su lokve oplemenile krajolik i postale značajan turistički potencijal (sl. 3).

Sl. 3. Obnavljanje lokava u Hrvatskoj i Sloveniji

Izvor: preuzeto s ju-priroda.hr/publikacije

I Lokvu u Saborskom moguće je obnoviti i dati joj novu formu. Pritom bi trebalo očistiti oko 300 m³ mulja. Prilikom drenaže potrebno je paziti na plašt vododržive gline. Tamo gdje su nastale procjedne vapnenačke krpe potrebno je nasuti novu glinu i dobro je uvaljati. Obale se dekoriraju pijeskom, koji se položi na glinu. Novo pritjecanje vode moguće je riješiti drenažnim kanalima.

Sve te radnje potrebno je uobličiti projektom jer bi Lokva tako dobila sasvim novu prostornu ulogu.

Autor članka želi ostati anonimn. Autorstvo poznato uredniku saborsko.net.

